

Terezínská iniciativa 132

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

květen 2026



Foto Dominik Faustus, Památník Terezín

**Na začátku letošní tryzny zazněla
Česká státní hymna
v podání sopranistky Ireny Troupové.**

JOM HA-ŠOA VE HA-GVURA

DEN PAMÁTKY OBĚTÍ ŠOA A HRDINSTVÍ

14. dubna 2026

Tento den je připomínkou povstání ve varšavském ghettu v roce 1943 a zároveň připomínkou šesti milionů židovských obětí šoa. Obětí, které ve velké většině nemají ani vlastní hrob.

Povstání ve varšavském ghettu začalo podle židovského kalendáře 27. nisanu – jinak šlo o 19. duben. Židé s velmi omezeným množstvím pušek čelili až do 16. května (tedy skoro měsíc) mnohokrát početnějšímu a po zuby vyzbrojenému wehrmachtu. Šlo o poslední zoufalou snahu lidí nedobrovolně vyhnaných do ghetta vyhnout se deportacím do vyhlazovacích koncentračních táborů na východě. Hrdinný a poměrně dlouho trvající odpor židovských obyvatel je dodnes vzpomínán nejen v Izraeli, kde je státním svátkem a kde se na dvě minuty rozezní sirény a zastaví veškerý provoz a veškerá doprava, ale i jinde ve světě. Připomíná nejen utrpení zavražděných obětí, ale také hrdinství těch, kteří se převážně holýma rukama a naprosto bez jakékoliv šance na úspěch postavili vyzbrojené přesile. Těch pár pušek a granátů, které měli obránci ghetta k dispozici, nemohlo znamenat, a také neznamenalo, nic podstatného.

Židé ve Varšavě nebojovali jen o vlastní životy, ale spíš o čest a důstojnou smrt v boji.

V širším kontextu jde o připomínku šesti milionů obětí nacistického Německa.

Čtení jmen je důstojnou vzpomínkou na ty, kteří byli ponižováni, pronásledováni a zavražděni jen proto, že se narodili. Připomeňme si jejich památku!

Připomeňme si, že žili ve stejných městech a vesnicích v jakých dnes žijí Češi a Moravané, připomeňme si, že jejich smrtí utrpěli ztrátu nejen jejich příbuzní a blízcí, ale také celá společnost.

Tragédií šoa přišla lidská společnost o mnohé. Třetina světové židovské populace zahynula naprosto zbytečně v děsivém pokusu o vyhlazení jednoho národa. Mezi šesti miliony povražděných bylo víc než 80 tisíc obyvatel Čech a Moravy.

A tak se dnes inspirujeme hrdinstvím všech, kteří se dokázali chrabře postavit zlu i s vědomím nejistého výsledku. Připomeňme si ty, kteří chtěli pomoci ohroženým ozvat se proti hlasu nenávislné většiny.

Někteří z nás se trochu naivně domnívali, že s koncem světové války skončil i antisemitismus. Dnes však víme, že tomu tak není. Antisemitismus ve světě, ale i u nás narůstá a navíc byl „obohacen“ o antiizraelismus, za nějž se mnozí snaží skrýt. Nezměnilo se nic ani s novým stoletím, ani s novým tisíciletím. Historická nenávisť, historické stereotypy zůstávají i 81 let po skončení dosud nejhorší války, které se lidstvo dopustilo, neměnné. Terorismus zleva i zprava zůstává.

Jen z nedávné doby vzpomeňme na říjen 2023, kdy Hamás napadl v nebyvalém měřítku Stát Izrael, vzpomeňme na nedávný útok na židovské Australany oslavující Chanuku na pláži v Sydney, vzpomeňme na nedávný teroristický útok na Jom Kipur v Manchesteru, v dubnu tohoto roku se dva žháři pokusili zapálit synagogu v Londýně a ve výčtu bychom, žel, mohli pokračovat.

Právě proto je dnes třeba připomínat hrůzu holocaustu společně s úctou k památce obětí. Snad se tím zabrání dalšímu šíření nenávisť, snad se tím zabrání dalším projevům antisemitismu a antiizraelismu v Evropě i v celém světě.

Snad!

Michal Stránský, foto Matěj Stránský



Pomník hrdinům ghetta ve Varšavě

Zůstala jen jména

Na 14. duben letos připadl podle židovského kalendáře Jom ha-Šoa ve-ha-gvura, v překladu z hebrejštiny Den památky obětí šoa a hrdinství, symbolicky spojený s povstáním ve varšavském ghettu roku 1943. Již 9. dubna přitom uplynulo 30 let od obnovy památníku českým a moravským obětem šoa v pražské Pinkasově synagoze.

Původně pozdně gotická Pinkasova synagoga z roku 1535 na místě ještě starší modlitebny z 15. století patří k nejvýznamnějším památkám židovské Prahy. Současně však již celá desetiletí zůstává místem pietní vzpomínky.

V hustých, jakoby plovoucích řadách vepsaná písmena na jejich zdech upomínají na téměř 80 000 židovských mužů, žen a dětí z Čech a Moravy, zavražděných nacisty a jejich pomahači. Ve svém celku tak dávají vzniknout stísnujícímu, a přitom podmanivému prostoru, v němž se krutě zmařené lidské osudy vracejí do společné paměti.

Cesta k vytvoření takového památníku nebyla lehká. Antisemitský komunistický režim neměl v 50. letech minulého století nejmenší zájem na připomínce židovských obětí války a tehdejší ředitelka Státního židovského muzea Hana Volavková, sama přeživší šoa, zvolila pro podporu svého záměru slovník stranického aparátu: „Politicky znamená zřízení památníku zúčtování s fašismem,“ argumentovala. „Mluví o vyvraždění veškerého židovského obyvatelstva v českých zemích, jehož osudy se spojily s osudem českého národa za okupace.“ A aby ještě více zapůsobila, připomněla památník jako „důstojný čin, jehož uskutečnění přispěje k míru mezi národy“.

Práce na nápisech začaly, až když se politické ovzduší alespoň částečně uvolnilo, a trvaly do roku 1959. Umělecké řešení navrhli malíři Jiří John a Václav Bošítk, kteří vepsáním jmen obětí s jejich domovskou obcí, datem narození a smrti vytvořili prosté a zároveň silné sdělení: strohé údaje válečných deportačních seznamů proměnili v dotek konkrétních životů. Hojně navštěvovaný památník se pak stal jednou z nejpůsobivějších připomínek šoa v Evropě.

Nemělo to dlouhého trvání. Po okupaci v srpnu 1968 byla Pinkasova synagoga s odvoláním na pronikání spodní vody uzavřena, a znepřístupněna zůstala až do pádu komunistického režimu. Jak se potom ukázalo, nebyla jen ponechána svému osudu; veškeré původní nápisy byly až na nepatrné zbytky barbarsky strženy.

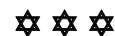
S psaním nápísů proto bylo třeba začít znovu – písmeno po písmenu. Devátého dubna 1996, právě před 30 lety, byla obnova dokončena.

Většina českých a moravských Židů zavražděných za okupace nemá hrob. Na vrcholu čtyř oblouků pod okny synagogy proto při obnově nápísů přibýlo po jednom hebrejském písmenu. Společně vytvořily akrostich, který odkazuje k židovské formuli na náhrobních kamenech: „Nechť je jeho (její) duše spojena ve svazku života“.

Památník v Pinkasově synagoze se tak stal a stále je nejen připomínkou vražedné protizidovské zášti, ale i symbolickým náhrobkem českých a moravských obětí šoa.

Leo Pavlát

Text byl odvysílán v Českém rozhlasu 12. dubna 2026 v pořadu Šalom alechem.



Židovská obec Ostrava

V neděli 12. dubna uspořádala Židovská obec v Ostravě v obřadní síni Židovského hřbitova v Ostravě čtení jmen zavražděných židovských občanů.

Tento pietní akt byl důstojnou připomínkou Jom ha-Šoa. Členové naší obce během pietního shromáždění přečetli jména svých rodinných příslušníků, kteří zahynuli během holocaustu. Celý akt hudebně doprovodil dětský sbor Petry Kuběnkové.

Robert Dvořák, předseda ŽO Ostrava



Fotografie je z loňského roku: zapalování svící za 6 milionů Židů zavražděných během holocaustu

Jom ha-Šoa v Terezíně

V úterý 14. dubna se v prostoru půdního divadla Muzea umění v bývalých Magdeburských kasárnách v Terezíně konal již 36. ročník veřejného čtení jmen obětí holocaustu Jom ha-Šoa pořádaný Památkem Terezín a Federací židovských obcí v ČR.

Letošní stovka jmen obětí holocaustu z terezínského ghetta pocházela z transportu AAp, který přijel do Terezína 9. července 1942, a z transportu AAq z 13. července stejného roku.

V rámci doprovodného programu pozval Památník Terezín divadelní soubor Centra židovské kultury ŠTETL z Brna, který představil svou hru pod názvem „Příběh knihy“. Hru, kterou na místě před jejím začátkem představil brněnský rabín Štěpán Kliment, vypráví příběh ztracené a znovu nalezené židovské modlitební knihy machzor Cornelia Stracha. Tento brněnský výrobce elegantních deštníků z Orlí ulice byl deportován se svou rodinou do Terezína, odkud odjel 18. května 1944 do Osvětimi. Z jeho nejbližší rodiny přežil nakonec jen jeho syn Erik, který se deportaci vyhnul odjezdem do Francie, odkud se jako voják československé exilové armády dostal do Velké Británie. Modlitební kniha machzor zůstala po deportaci jeho tatínka do Osvětimi v Terezíně a do rukou rodiny – jeho dceři Angele (vnučce Cornelia Stracha) se dostala až před několika lety.

Program čtení zahájil ředitel Památníku Terezín Jan Roubínek, samotného čtení stovky jmen obětí se vedle zástupců terezínského Památníku ujal také např. starosta města Terezín René Tomášek, ředitelka sdružení Terezín – město změny Vendula Bláhová, předseda Židovské obce Teplice Michael Lichtenstein, ředitelka Centra židovské kultury ŠTETL či studenti Střední školy obchodu



Jan Roubínek, ředitel Památníku Terezín



René Tomášek, starosta Terezína

a služeb z Teplic, kteří se akce také zúčastnili. Po přečtení jmen přednesl modlitbu za mrtvé rabín Michael Dushinsky.

Stanislav Lada, foto Dominik Faustus



Tomáš Rieger, zastupitel Ústeckého kraje



Tomáš Výchopeň, náměstek ředitele PT



Michael Lichtenstein, ŽO Teplice



Z divadelního představení



Z divadelního představení



Z divadelního představení



Rabín Michael Dushinsky



Jan Roubínek před televizní kamerou



Modlitba za mrtvé

Veřejné čtení jmen obětí holocaustu – Jom ha-Šoa 2026 v Brně

K veřejnému čtení jmen obětí holocaustu – Jom ha-Šoa se město Brno připojuje již od roku 2014 a čtení jmen tradičně probíhá na Moravském náměstí před Místodržitelským palácem, tedy přímo v centru Brna.

Hlavním pořadatelem je Židovská obec Brno za podpory Městské části Brno-střed a v posledních několika letech pod záštitou primátorky města Brna JUDr. Markéty Vaňkové. Kromě členů obce se ke čtení připojují žáci a studenti se svými učiteli a v neposlední řadě veřejnost.

Po přečtení úvodního proslovu ředitele Institutu Tereziánské iniciativy Tomáše Krause, zahájil letošní ročník předseda brněnské židovské obce čtením prvních jmen.

U informačního altánku se často zastavují lidé, kteří vzpomínají na blízké, se kterými se po válce již nesešli. Není neobvyklé, že si účastníci přinesou seznam zavražděných příbuzných a uctí jejich památku přečtením jejich jmen.

Do čtení se zapojují také izraelské studenty z Brna, kteří se nenechali odradit jazykovou bariérou a náměstím tak zazněla společně čeština a hebrejščina.

Letos na Moravském náměstí byla slyšet i jména členů tzv. „Krásova komanda“, tereziánských vězňů, kteří byli vysláni do Lidic, aby pohřbili zavražděné lidické muže.

Veřejné čtení jmen obětí holocaustu – Jom ha-Šoa 2026 proběhlo důstojně a bez jakéhokoli narušení. Vážíme si všech, kteří se i přes současnou napjatou politickou situaci zúčastnili veřejné připomínky obětí holocaustu.

*Zuzana Prudilová a Jana Vinšová,
foto Iva Horálková*



Jom ha-Šoa – beseda s izraelskými studenty

Letošní tradiční beseda s izraelskými studenty k Jom ha-Šoa byla naplánována s pány Ivo a Leo Rotterem. Pan Leo, který je bratrancem Iva a se kterým spolu vyrostli jako rodina, se však ze zdravotních důvodů bohužel nemohl zúčastnit.

Pan Ivo se podělil o část příběhu a historie své rodiny. Píší část, protože jedna hodina zkrátka není dostatečná doba na to, aby pokryla všechny zajímavé detaily jeho života. Člověk se v takovou chvíli musí zamyslet sám nad sebou. Zamyslet se nad tím, že každý týden se s někým potkává a netuší, že za milými pozdravy, prohozenými větami a předáním poštovních známek do sbírky, se skrývá mnohem více. Mnohem více, něco, o čem netuší, protože se neptá...

Účast izraelských studentů na letošní besedě byla oproti předchozím letům nízká. Důvody a okolnosti malé účasti nás

vedou k zamyšlení do příštího ročníku. Nicméně, ponaučení, které si z toho můžeme odnést je, že setkání, ze kterého se vyklube „rodinné“ povídání, má smysl. A nejen pro skupinku pozorných posluchačů, kteří si pamatují vyprávěný příběh detailně a využívají příležitost zeptat se na osudy všech zmíněných členů rodiny. Odcházejí jiní, zamyšlení sami nad sebou a svými hodnotami.

Jana Vinšová



Z besedy s izraelskými studenty

Židovská obec Karlovy Vary

V úterý 14. dubna jsme se i my v Karlových Varech již poněkolkáté připojili k Jom ha-Šoa, veřejnému čtení jmen obětí holocaustu. Dvě hodiny jsme nepřetržitě četli jména zavražděných během šoa. Pro chladné a větrné počasí nebyla účast kolemjdoucích tak velká jako v minulých letech, ale děkujeme všem, kteří přišli a četli.



Primátorka Karlových Varů Andrea Pfeffer Ferklová

Velké poděkování patří také primátorce města Karlovy Vary paní Andree Pfeffer Ferklové, která se pravidelně čtení účastní a díky níž nám MMKV každý rok bezplatně poskytuje pódium se zastřešením a ozvučením. O hudební doprovod ve formě hebrejských a jidiš písní a modliteb se tentokrát postaral pan Karel Šimandl a slečna Chana Kočí.

Na závěr akce zazněla modlitba El male rachamin za duše všech zavražděných v podání duchovního ŽO Karlovy Vary pana Chaima Kočího.

*Jana Novotná,
předsedkyně ŽO Karlovy Vary*



Kladno a Jom ha-Šoa

Dne 14. 4. 2026 proběhlo na Kladně již potřetí setkání u příležitosti akce Jom ha-Šoa. To díky Statutárnímu městu Kladno, Gymnáziu Kladno a Spolku pro zachování odkazu českého odboje. Jen pár týdnů předtím byly odhaleny Kameny zmizelých dvěma židovským rodinám a rovněž byla umístěna plastika „Ukradené domovy“ ke zdi židovského hřbitova z roku 1889.

Plastika je vyrobená z klíčů, symbolicky stejného počtu klíčů, které museli kladenští Židé odevzdat při nástupu do transportu smrti. 1624 klíčů. 1624 zničených životů. Právě jména a osudy konkrétních osobností zůstanou člověku v paměti. Nacisté se snažili o opak, vězňům v koncentračním táboře dávali jen čísla, protože číslo je jen statistika. Jména mají za sebou příběh, rodiče, sourozence.

O oživení příběhů přeživších holocaust se pokusila i JUDr. Petra Teršlová (*1989), malířka a právnička žijící na Kladně. Malovat začala během studií na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a svůj talent dále rozvíjela na The Art Academy v Londýně pod vedením významných umělců, včetně Tai-Shan Schierenberga. Vystavovala v Praze a v Londýně a její díla jsou uložena v soukromých sbírkách v České republice i v zahraničí, mimo jiné v prestižní King's Art Collection. V dubnu letošního roku poprvé prezentovala svá díla i na Kladně právě v rámci akce Jom ha-Šoa.

Dne 14. 4. nejprve proběhlo tradiční čtení jmen obětí holocaustu v parku 17. listopadu u sochy lidické ženy, tato akce s názvem Jom ha-Šoa probíhá ve 41 městech po celé České republice. Za organizaci patří dík zejména Gymnáziu Kladno. Mezi prvními, kdo četli jména zavražděných spoluobčanů za 2. světové války, byl pan ředitel dr. Lukáš Eichenman, profesorka Adéla Vaníková a knihovnice Marcela Šmejkalová. Dále předčítali studenti gymnázia, žáci ZŠ Cyrila Boudy a nejpočetnější skupinou byli již tradičně členové Svazu diabetiků.

Po skončení pietní části následoval přesun do bývalé synagogy, dnes Husova sboru Církve československé husitské, kde účastníky akce vítal ke kulturnímu programu pan farář Phanael Osweto s lektorem Radkem Hejretem.

Komponovaný večer se skládal z koncertu manželů Grygarových, kteří svůj hudební program sestavili jako připomínku těch autorů, kteří měli být umlčeni za 2. světové války. Vrcholem večera pak byla vernisáž výstavy „12 svědků holocaustu“. Slova autorky obrazů Petry Teršlové vystihují motiv celé výstavy: „*Na památku pamětníků a obětí holocaustu, aby jejich osudy nebyly nikdy zapomenuty.*“ Cyklus dvanácti olejomalb je citlivou připomínkou osudů dvanácti židovských pamětníků holocaustu. Jeho smyslem je uchovat svědectví těch, kteří přežili nacistické koncentrační tábory, a tehdy ukryvaných dětí, jejichž životy byly navždy poznamenány hrůzami holocaustu. Každý z dvanácti portrétů zachycuje konkrétního židovského pamětníka a současně symbolicky připomíná utrpení celé komunity. Série tak propojuje osobní osudy s kolektivní pamětí a nese poselství, že na tragédii holocaustu nesmíme nikdy

zapomenout. Série vznikala po celý rok 2025 na základě osobních setkání a rozhovorů autorky s dvanácti pamětníky holocaustu.

Umělecký projekt byl slavnostně představen v hlavním sále Senátu Parlamentu České republiky jako součást oficiálního programu k mezinárodnímu Dni památky obětí holocaustu 27. ledna 2026. Projekt vznikl ve spolupráci s Nadačním fondem obětím holocaustu. Kladno se tak stalo druhým městem po Praze, kde díla byla vystavena. Dr. Teršlová má za cíl, aby díla putovala po celé naší vlasti a konkrétní osudy byly připomenuty pohledem do tváře přeživších. Kladno bude opět oficiálně vzpomínat na své zavražděné židovské spoluobčany 22. 2. 2027 u příležitosti 85. výročí jejich transportu do koncentračních táborů.

Text a foto: Gabriela Havlůvová



SPOJOVALO JE VÍC NEŽ JEN LIBEŇ

V pátek 24. dubna se konala v kulturním centru Prahy 8 ve Velkém mlýně vernisáž výstavy *Chci žít tam, kde to mám rád – Arnošt Lustig a Erik Polák*. Oba měli rádi starou židovskou Libeň, byť Erik bydlel v horní Libni a Arnošt ve spodní.

Spisovatel, scénárista a profesor Arnošt Lustig se narodil v roce 1926, Erik Polák, historik a pedagog, v roce 1929 a dlouho působil v Památníku Terezín. Svého času byl také členem předsednictva Tereziánské iniciativy. Oba muže spojovalo nejen, že byli oba *Libeňáci*, na což byli hrdí, *násilně pobyt* v Terezíně a později v Osvětimi, ale také, jak z povídání Evy Lustigové (dcery spisovatele) a Martiny Jankovské (snachy Erika Poláka) vyplynulo – od obou dostala první pusy Dita Krausová, třebaže se tehdy ještě jmenovala Dita Polachová.

„Libeň bývala čtvrtí s výraznou židovskou tradicí. Proto působí tak silně výstava připomínající, že to, co považujeme za samozřejmé, může být násilně přerвано,“ připomněl na úvod starosta MČ Praha 8 Ondřej Gros.

„Výstava připomíná osudy Arnošta Lustiga a Erika Poláka – dvou velkých autorů, jejichž životní příběhy začaly právě tady v Libni. V prostředí, kde prožívali své dětství,“ dodává radní pro kulturu Jana Solomonová.

Výstava je součástí programu k 100. jubileu narození Arnošta Lustiga, který v roce 2026 pořádá Městská část Praha 8.

Zároveň je realizována v rámci FestivAlu100 ve spolupráci s Nadačním fondem Arnošta Lustiga a Nadačním fondem Hudba pro Věčnou naději.

Součástí slavnostního zahájení bylo také představení a autogramiáda nové knihy Arnošta Lustiga *Kůstka, dívka z Prahy a další povídky Arnošta Lustiga*, kterou vydává ke stému výročí narození spisovatele nakladatelství Novela Bohemica a kterou představila Lenka Pavelková z nakladatelství.

Michal Stránský, foto Miloš Skácel



Jan Roubínek a Michal Stránský



Ondřej Gros, starosta MČ Praha 8



Zleva: Lenka Pavelková, Vojtěch Blodig, Martina Jankovská



Eva Lustigová

Schwarzheide – následující generace

18. dubna vyšlo ze Schwarzheide 600 vězňů schopných chůze. Ve Varnsdorfu rozdělili esesáci vězně na „árijské“ a „neárijské“. Asi 210 židovských vězňů došlo v noci ze 7. na 8. května 1945 do Terezína. Přesněji řečeno, dovlekli se tam z posledních sil, ti relativně silnější tam své kamarády doslova donesli. Árijští vězni dorazili v počtu asi 220 do Skalice/Langenau 10. května 1945.

Přibližně 130 mužů zemřelo vyčerpáním nebo byli esesáky zastřeleni.
Řada vězňů zemřela po příjezdu do Terezína.

Po odchodu ze Schwarzheide zůstalo v táboře asi 130 vězňů neschopných chůze.
Odvezli je do Sachsenhausenu, a také část se jich poté vydala na pochod smrti.



Ze vzpomínkové knihy Pavla Stránského Poslové obětí, s. 41, vydání z roku 1999, o pochodu smrti ze Schwarzheide do Terezína:

Dva či tři dny a stejně tolik nocí jsme strávili na betonové podlaze skladu továrny na punčochy a ponožky Elite ve Varnsdorfu. V poledne nás vyvedli esesáci na fotbalové hřiště, kde se v trávě na slunci blyštěly žluté květy pampelišek. Bylo mezi námi pár Francouzů a ti pěli chválu na salát z pampelišek. Prý náramná pochoutka. Někteří z nás se dali jejich nadšením strhnout a vrhli se na květy, listy i kořeny plné hlíny. Odesli to prudkými průjmy.

A ještě tahle vzpomínka na pochod smrti. Kdybych o ní četl v románě, podezíral bych autora, že si vymýšlí. Ale já to viděl na vlastní oči. Ubohému vězni, který už nemohl dál, přiložil esesák ke spánku revolver a stiskl spoušť. Ale rána nevyšla, náboj se vzpříčil. Esesák uhodil „šťastného“

ubožáka rukojetí vztekle do hlavy, kamarádi ho chytli pod rameny a odvěkli pryč.

5. května 1945 rozdělili esesáci naši kolonu na „árijskou“ a „neárijskou“. Židovskou část nahnali do otevřených železničních vagonů na odstavné koleji. Esesáci nám poručili, abychom ulehli na podlahu vagonů do několikacentimetrové vrstvy dešťové vody. (Díky šuškaně jsme přišli na to, proč tak zuří: V Praze došlo k povstání.) Velitel SS po nás začal dupat nohama v holínkách pobitých železky. Přitom ječel kterýmsi německým dialektem.

„My víme, že pochcípáme, ale nejdřív chcípnete vy!“ Přišel jsem do Terezína s krvavou ranou na hlavě.



Po jedenaosmdesáti letech jsme uspořádali cestu do Schwarzheide, místa, kde nuceně žili naši otcové a dědové a odkud se vydali na děsivý pochod smrti. Třemi osobními auty nás jelo jedenáct, někteří už v minulosti Schwarzheide navštívili, většina však zde byla poprvé.

V BASF chemické továrně (kdysi Brabag – Werk Schwarzheide) nás očekávali dnešní zaměstnanci, kteří se nám věnovali skutečně se značnou empatií. Hlavním průvodcem byl Daniel Böhme, který má jako jeden ze zaměstnaneckých úkolů starat se o památku válečné historie tohoto místa a dva mladí chemici (učni). Také se nám věnovala paní Nikolaus, sociální pracovnice nedaleké školy. Všichni jsme se podívovali, když nám řekla, že teprve v roce 2015 se dozvěděla o existenci a historii koncentračního tábora vedle továrny. Tábor ve Schwarzheide byl pobočným táborem koncentráku v Sachsenhausenu.

Kromě místa, kde kdysi stávaly vězeňské baráky, které už nejsou, jsme

navštívili muzeum chemické továrny. Baráky už nestojí, zato je na místě ponechán jeden betonový bunkr, v němž

se statečně schovávali chrabří *nadlidé* v době, kdy *heftlingové* museli holýma rukama v době bombardování



Ze zasedací místnosti v BASF

odtlačovat rozpálené hořící vagon, aby nebouchl benzin, který se tu z uhlí vyráběl. Tady však o koncentračním táboře není ani zmínky, byť o spojeneckém

bombardování se popisky neopomněly zmínit.

Příjemně nás překvapila empatická účast těch, kteří nás provázeli. Obávám

se, že to je dnes, v kraji, kde je velmi silně mezi voliči zastoupena AfD, spíš výjimka.

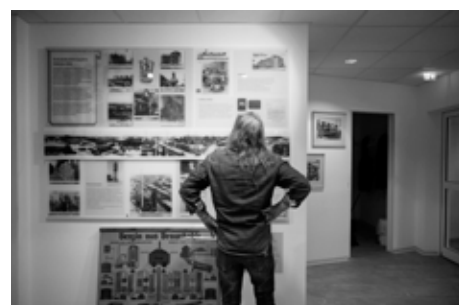
*Michal Stránský,
foto Matěj Stránský*



Ze zasedací místnosti BASF



Z muzea BASF



Pamětní deska.



Jeden bunkr pro esesáky zůstal zachován.

Pochod dobré vůle a Kulturou proti antisemitismu Praha 2026 – 23. ročník Am Israel Chaj – Izrael žije

Žádné výkřiky, žádné výhrůžky, žádný hněv. Jen úctu, radost a pokoj nesli ve svých srdcích účastníci Pochodu proti antisemitismu, který se konal v neděli 19. dubna, v týdnu, kdy si celý svět připomínal Jom ha-Šoa – Den památky šesti milionů Židů zavražděných během druhé světové války.

Několik stovek účastníků všech generací vyšlo z náměstí Franze Kafky u Staroměstského náměstí, mnozí nesli izraelské vlajky, aby vyjádřili svou solidaritu s lidem Izraele. Pochod prošel bývalou židovskou čtvrtí a zastavil se před Rudolfinem, kde zazněly židovské písně a neostýchaví jedinci zatančili několik židovských tanců.

„Pochod se nesl v duchu letošního hesla, které hovoří o tom, že lid Izraele žije – Am Israel chaj. Smyslem bylo ukázat, že navzdory všem tragédiím, které se odehrávají, zůstává Izrael odhodlán žít dál. Současně oči pláčou, ale srdce se raduje,“ řekl Mojmir Kallus z ICEJ (Mezinárodní křesťanské velvyslanectví Jeruzalém), které tuto akci pořádalo.

Průvod poté disciplinovaně za doprovodu policejní ochrany pokračoval Letenskou ulicí do Valdštejské zahrady, kde akce v 15 hodin vyvrcholila pestrým kulturním programem.

Na zahájení se ozval zvuk šofaru, poté si přítomní minutou ticha připomněli před několika dny zesnulého herce Jana Potměšila, který se na několika předešlých ročnících podílel přednesem básní. Za přítomnosti pamětníků také uctili památku Židů zavražděných během holocaustu i oběti útoku islamistických teroristů z Gazy na Izrael 7. října 2023.

Poté zazněla česká a izraelská státní hymna v podání tří půvabných členek souboru Kochaviot (Hvězdičky).

Místopředseda Senátu Jiří Oberfalzer v úvodním proslovu upozornil na vzrůstající antisemitismus

a válečné konflikty na Ukrajině a v Íránu. „Ztrácíme úsudek v tom, kdo je agresor a kdo oběť,“ prohlásil s odkazem na aktivity propalestinských skupin v západní Evropě. A pokračoval: „Je absurdní, že v době, kdy Izrael čelí nejbrutálnějšímu útoku nacionalismu a náboženské nesnášenlivosti, roste antisemitismus v Evropě a západní civilizaci vůbec. Jsou to síly temna, které čerpají svou

energii z naší slabosti a ztráty vědomí základních civilizačních hodnot. Zastavme to včas! Aby zítra nebylo pozdě.“

Protože pozvaní hosté z Izraele se nemohli kvůli zrušeným letům zúčastnit osobně, zhlédli přítomní účastníci několik videí se svědectvím o tom, co se v Izraeli aktuálně děje. První z videí vypovědělo příběh návratu



Fedor Gál



ostatků Rana Gviliho, který byl zavražděn 7. října a unesen do Gazy a jeho tělo bylo poslední z rukojmích, které se vrátilo zpět do Izraele. „Tehdy se celý Izrael radoval, že už není ani jeden – živý či mrtvý, který by byl v rukou teroristů,“ řekl Mojmir Kallus.

Poté zazněly písně October rain a New day will rise, které reprezentovaly Izrael na mezinárodní soutěži Eurovision Song Contest v posledních dvou letech. Do česko-anglicko-hebrejského „mashupu“ je pod názvem Říjnový chlad převedla a se Sárrou Mertovou nádherně zazpívala Ludmila Hejretová. Po jejich zaznění Mojmir Kallus poznamenal, že je patrné, že proti antisemitismu se skutečně dá bojovat kulturou.

Antisemitismus opravdu ve světě narůstá do gigantických rozměrů, což bylo vidět i na krátkém sestříhu smutných událostí – útoků proti Židům ve světě během poslední doby.

Bezpečnostní expert Milan Mikulecký poděkoval všem, kteří se nebojí veřejně promluvit a vyzval přítomné k větší aktivitě proti propalestinským a antisemitským snahám.

Z velkoplošné obrazovky pozdravila účastníky paní Hana Sternlicht, pamětnice šoa žijící v jižním Izraeli. Zavzpomínala na minulé roky, kdy mohla být osobně přítomná ve Valdštejnské zahradě a poděkovala za všechny modlitby a podporu Izraele v této těžké době.

Dalším video-hostem byla devatenáctiletá Irene Shavit, která vyprávěla svůj příběh, jak v kibucu Kfar Aza prožila 7. října teroristický útok, při němž byl před jejíma očima zavražděn její snoubenec Netta. Z této mladé ženy zářilo neuvěřitelné světlo, naděje a odhodlání vyprávět svůj příběh a uctít tak památku svého milovaného přítele.

Poté opět vystoupilo trio Kochavim, aby společně s kantorem Michalem Forštem zazpívalo hebrejskou píseň plnou víry v živého Boha a naděje na život izraelského národa Od Avinu Chaj/ Am Israel Chaj.

Následovalo další krásné hudební vystoupení, tentokrát z video záznamu, na němž populární arabský zpěvák Nizar Francis zazpíval v hebrejštině a arabštině modlitbu Š'ma Israel.

Kazatel církve Křesťanské společnosti v Havlíčkově Brodě Ladislav Matějček přečetl text Deklarace křesťanských vedoucích proti antisemitismu, který již podepsalo více než 70 vedoucích napříč denominacemi. Deklarace byla symbolicky předána do rukou paní Michaely Vidlákové, přítomné žijící svědkyně hrůz holocaustu.

Další osobností, která by za normálních okolností byla přítomna, byl velvyslanec státu Izrael v ČR pan Amir Weissbrod, který alespoň zaslal krátký video-pozdrav, v němž poděkoval, že je touto akcí připomínána památka obětí holocaustu a veřejně se deklaruje nesouhlas s antisemitismem. Zdůraznil: „Nikdy více...“

Na samý závěr vzácného setkání zazněla radostná píseň Tamid ohev oti v podání populárního mladého izraelského zpěváka Iframa Shaukova, která je jeho osobním vyznáním víry v Boží lásku, která provází člověka v každé životní situaci.

„Buď požehnan Bůh, který mě stále miluje, a vždycky má pro mě dobré věci,“ zaznělo několikrát v písni.

Jsme vděční, že Česká republika si uchovává pozitivní vztah k Izraeli právě v této těžké době a tolik lidí je ochotno vyjádřit veřejně svou podporu židovskému národu. Nepřestáváme věřit, že stále platí slovo z knihy Genesis 12:3 „Požehnám těm, kdo žehnají tobě.“

**Renata Hronová
a Radek Hejret,
ICEJ ČR,**

foto Katarína Haršányová



Hana Sternlicht on-line

Cesta do Osvětimi pro druhou a třetí generaci

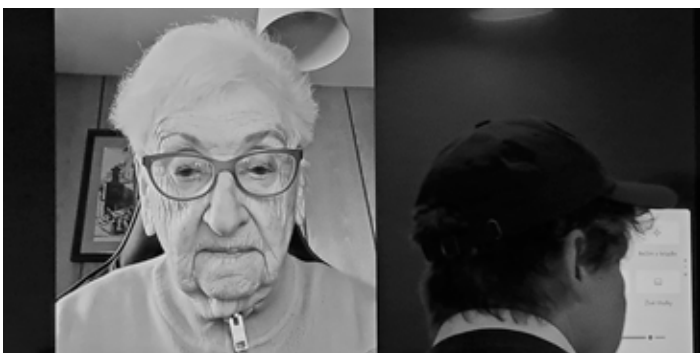
Včetně řidiče mikrobusu odjelo v pondělí 4. května devatenáct lidí, vesměs druhé a třetí generace, na vzdělávací třídní cestu do Osvětimi. Cestu pořádal Nadační fond obětem holocaustu ve spolupráci s Českým osvětiským výborem.

Ubytování jsme byli v Mezinárodním mládežnickém centru v Osvětimi.

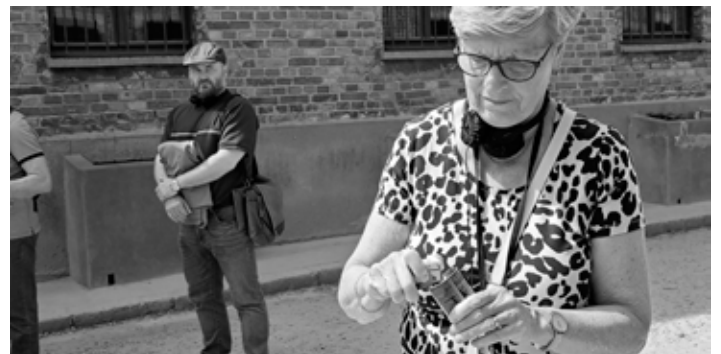
Večer v den příjezdu jsme se sesedli v pergole kolem stolu, vzájemně se představili a nahlas si cosi o sobě pověděli, a hlavně zdůraznili a vysvětlili, proč jsme se na tento zájezd přihlásili.



Hned druhý den ráno jsme se on-line spojili s Hanou Sternlichtovou, která nám z Izraele vyprávěla o svém příjezdu do Osvětimi v době šoa a vůbec o jejím *koncentráčnickém* životě.



Pak nás čekala návštěva bývalého tábora Auschwitz I a polský průvodce Kuba. Vykládal v angličtině, o překlad do češtiny se starala Zuzana Pavlovská. Přesto, že se snažila průvodci vysvětlit, že jsme přeci jen trochu jiná skupina, než jsou zřejmě zvyklí, nebylo to nic platné, průvodce se držel polského narativu a naučeného a nacvičeného výkladu. Jiří Turek se pomodlil *El mole rachamim* a zapálili jsme šest svíček v Auschwitz I a druhý den jsme totéž udělali i v Auschwitz-Birkenau.



Odpoledne nás čekala beseda s představitelem Mládežnického centra s Jerome Dodatem.

Po besedě jsme odjeli do města. Podívali jsme se na Velkou synagogu a židovský hřbitov, který se už nepoužívá. Dnes už jde o historickou památku.

Večer jsme věnovali vyprávění o našich příbuzných. Čekala nás vzpomínka doprovázená promítáním vzpomínkových snímků na Felixe Kolmera a na naše rodiče. Přiznávám, bylo to emočně velmi těžké a dojemné.



Poslední den *výletu* jsme věnovali Osvětimi-Březince. Opět s polským průvodcem, tentokrát Kamilem. Opět se potvrdilo, že průvodcům, žel, chybí větší pochopení pro snad specifické potřeby některých návštěvníků a pořád vnucují tragický osud Poláků a jaksi zapomínají, nebo nechtějí či neradi si uvědomují, že, a zvláště v Březince, byli vězňeni i jiní.

Odpoledne jsme opět nasedli do autobusu a ve večerních hodinách se vzájemně rozloučili v Praze se slibem, že to nebylo naše poslední setkání.

Všichni jsme opakovanými slovy uznání a poděkování vzdali hold Martě Malé a Zuzaně Pavlovské, které se postaraly o fyzicky, ale zejména emočně náročnou cestu. I touto cestou ještě jednou: Dík!

*Text i foto: Michal Stránský,
(společný snímek z Osvětimi-Březinky:
foto průvodce Kamil)*



Sněm členů Terezínské iniciativy se koná v úterý 20. října 2026

v zasedací místnosti ve 3. patře
Židovské radnice v Praze
(Maiselova 18, Praha 1)

Zahájení v 10.00 hodin,
prezence od 9.15 hodin.

Program sněmu:

Zpráva o činnosti předsednictva TI
Zpráva hospodářky
Zpráva revizní komise
Občerstvení v průběhu sněmu
Diskuse
Usnesení
Volná zábava
a přátelské posezení přítomných

✧✧ Památník Terezín

Neděle 17. května 2026 v 10 hodin
Národní hřbitov v Terezíně

Terezínská tryzna

Hlavní projevy přednesou předseda Ústavního soudu ČR Josef Baxa
a přeživší terezínského ghetta Michaela Vidláková

V neděli 17. května se konala Terezínská tryzna

V neděli 17. května 2026 se na Národním hřbitově před Malou pevností v Terezíně uskutečnila tradiční Terezínská tryzna, která připomněla 81. výročí osvobození. Pietní shromáždění každoročně pořádá Památník Terezín ve spolupráci s Ústeckým krajem, městem Terezín, Federací židovských obcí v ČR a Terezínskou iniciativou. Záštitu nad letošním ročníkem převzal ministr kultury ČR Oto Klempíř.

Program byl zahájen v 10 hodin po nástupu Čestné stráže a hudby Armády ČR kladením věnců a kytic. Po státní hymně, kterou zazpívala sopranistka Irena Troupová, přivítal přítomné ředitel Památníku Terezín Jan Roubínek. Hlavní projev pronesl předseda Ústavního soudu ČR Josef Baxa, následovalo vystoupení pamětnice Michaely Vidlákové, přeživší terezínského ghetta. Součástí tryzny byly také tradiční křesťanská a židovská modlitba a celý program uzavřelo hudební vystoupení dívčího sboru Puellae cantantes z Litoměřic.

Terezínská tryzna se koná každoročně třetí neděli v květnu jako vyvrcholení Mezinárodních pamětních dní odboje a odkazuje na tzv. Buchenwaldskou přísahu z roku 1945. Osvobození vězni v ní vyjádřili odhodlání připomínat hrůzy války až do úplného vymýcení nacismu. „*Velmi si vážíme účasti lidí dobré vůle, kteří svou přítomností vyjadřují nejen úctu k památce obětí politického a rasového pronásledování nacistického Německa, ale také se spolu s ostatními účastníky hlásí k morálním hodnotám, které tato pietní událost symbolizuje – k úctě k lidské důstojnosti*

bez ohledu na původ či náboženské vyznání a k odpovědnosti za uchovávání historické paměti, neoddělitelně spojené s bojem proti netoleranci a zášti,“ uvedl ředitel Památníku Terezín Jan Roubínek.

Na tryznu jsou každoročně zváni nejen bývalí vězni a ústavní činitelé, ale také zástupci vlády, Parlamentu ČR, diplomaté ze zemí, jejichž občané prošli terezínskými represivními zařízeními, i představitelé domácích a zahraničních paměťových institucí.

Doprovodný program nabídl hudební matiné souboru Sinfonietta Vivazza, jehož ústředním dílem byl Nonet skladatele Rudolfa Karla, napsaný během jeho věznění v Malé pevnosti.

Od 14 hodin se uskutečnila komentovaná prohlídka po stopách kronikáře ghetta Willyho Mahlera. Vstup na tryznu, doprovodné akce, i do všech objektů Památníku Terezín je v den konání tryzny vždy zdarma.

*Stanislav Lada, foto Dominik Faustus
Památník Terezín*

Úvodní slovo ředitele Památníku Terezín Jana Roubínka

Milí přátelé, vážení hosté, stojíme na tomto pietním místě, jehož významnost si všichni plně uvědomují. Stačí se jen rozhlédnout po zdech Malé pevnosti, stačí ucítit chlad zdi a kasemat nedalekého bývalého ghetta, a každý člověk ihned pochopí, že naše tragické dějiny nejsou čímsi vzdáleným, či uzavřeným, ale že jsou tu stále přítomné, a že na nás hovoří.

Ovšem Terezín není pouze symbolem utrpení občanů evropských národů. Je rovněž výstrahou pro nás, je varováním před selháním lidskosti a připomínkou, že hranice mezi dobrem a zlem nevede jen mezi národy, ale především uvnitř každého z nás.

Mohlo by se nám zdát, že zlo, které bylo páčáno na nevinných občanech, zapříčinil výhradně krvelačný tyran a okruh jeho vyvolených. Není to však zcela pravda. Na fungování vražedného systému, který vedl k pronásledování a smrti milionů nevinných, se, někdy, i nepřímo, podíleli také lidé na samém konci nacistické hierarchie – ti, kteří, jak sami říkali, „*dělali pouze svoji každodenní práci*“. Byla to většina obyčejných mužů a žen, kteří napříč celou nacisty okupovanou Evropou žili svůj každodenní život. A byli mezi nimi i mnozí naši spoluobčané. Například příslušníci předválečných četnických sborů, kteří se rozhodli zůstat v aktivní službě i pod vedením protektorátní policie. Mnoho z nich



dříve či později, ať chtěli či nikoliv, museli plnit příkazy německé okupační moci. A někdy i příkazy nejhorší. Byli to i zaměstnanci protektorátních Českomoravských drah, strojívníci, přednostové železničních stanic, vlakovi mistři, kteří se přímo či nepřímo, navzdory odporu některým z nich, svojí každodenní prací podíleli na zajišťování vlakových transportů vězňů. Byli to i čeští civilní pracovníci – kvalifikovaní dělníci a technici v nacistickém zbrojním průmyslu na území protektorátu. Každý z nich mohl říci, že dělá pouze svou práci. Ale ve skutečnosti mnozí z nich svojí prací přinejmenším usnadňovali tyranovi jeho dílo zkázy.

Dějiny nás ale učí, že i tato „malá rozhodnutí“ jednotlivců mohou umožnit či urychlit příchod velké tragédie. Že zlo se neprosazuje jen násilím shora, ale i odečítáním ze rtů, a tichým souhlasem, přizpůsobením se, a lhostejností zdola.

A proto je Terezín i výzvou – výzvou k občanské odpovědnosti každého, ale skutečně každého z nás. K odvaze ptát se, zda to, co i dnes děláme, je správné. Zda je to etické či morální. Zda bychom obstáli nejen před zákonem, ale i před vlastním svědomím.

Možná si říkáme, že v dnešní době bychom se zachovali jinak. Že bychom bezpráví viděli, a dokázali bychom vystoupit z řady a říci „ne“. Tuto odpověď nelze dát slovem, ale jen konkrétním činem.

V této křehké době, která je opět plná nejistot, napětí a rychlých soudů, je tato odpovědnost aktuálnější než kdy dřív. Nejde jen o velká rozhodnutí. Jde například o to, jak mluvíme o druhých, jak se stavíme k nespravedlnosti, zda mlčíme, nebo se ozveme.

Památka obětí terezínského ghetta, věznice gestapa v Malé pevnosti či koncentračního tábora v Litoměřicích nás nezavazuje jen k uctění jejich utrpení. Předurčuje nás k tomu, abychom sami právě dnes aktivně jednali tak, aby se podobné tragédie již nemohly opakovat.

Abychom už nikdy nečinně nepřihlíželi, jak vzniká v rukách tyranů za ostatním drátem další dílo hrůzy. Aby nevznikl další Terezín, Dachau, Mauthausen, Osvětim, Bergen-Belsen, Majdanek, Belžec či Sobibor.

Hlavní projev přednesl Josef Baxa, předseda Ústavního soudu ČR



Vážení přeživší, vážení ústavní činitelé a členové diplomatického sboru, vážení pamětníci a vzácní hosté, dámy a pánové,

spravedlnost se často zobrazuje jako žena se zavázanýma očima. Terezínská pevnost, stejně jako další ghetta, koncentrační tábory a věznice té doby, jsou však místem, kde spravedlnost nebyla přítomna, a pokud ano, kde mlčela.

Já jsem hledání a nalézání práva a spravedlnosti zasvětil celý svůj život.

Přesto zde dnes před Vámi nestojím jen jako předseda vysoké soudní instituce, ale jako občan, jako člověk. Díky

své profesi, ale především svému lidskému založení, mám vyšší citlivost pro to, co je zákon, co spravedlnost a mnoho příkladů o tom, že to mnohdy není totéž. Proto vím, že zdeformuje-li se zákon v čisté bezpráví, nelze už mluvit o právu, tím méně o spravedlnosti.

Ani po osmi desetiletích od konce války nenacházím pochopení, jak snadno a bez odporu tehdejší právníci ať už v rolích zákonodárců, právních akademiků, prokurátorů, advokátů a v neposlední řadě soudců, s lehkostí a bez výčitek svědomí opustili etiku svých profesí, své sliby a své dovednosti a erudici dali do služeb bezpráví. Do vytváření a provádění systému, jehož znakem, obsahem i účelem, bylo čiré zlo. Jak snadno zradili všechno, co je smyslem a podstatou práva.

Norimberské rasové zákony z roku 1935 nebyly jen projevem selhání práva. Nebyly ani projevem defektního práva. Byly jeho, právníky zformulovanou, vědomou perversí. Byly normativním systémem vědomě vytvořeným a zneužitým k tomu, aby legalizovalo nemyslitelné. Paragraf za paragrafem odebíral lidským bytostem občanství, majetek, svobodu i důstojnost. A na samém konci – i život. Říšský parlament tyto a další zvrácenosti přijal, úřady aplikovaly, Říšský soud je vykládal. Soudci na ně skládali přísahu a kati podle nich nasazovali oprátky.

Poválečný právní filozof Gustav Radbruch to označoval jako zákonné bezpráví, tedy stav, kdy jsou právní normy v tak příkrém rozporu se základními principy lidskosti a spravedlnosti, že se na ně nelze odvolávat a nelze je považovat za právo.

Terezínským ghettem prošlo více než 150 tisíc mužů, žen a dětí. Víme to docela přesně. Přicházeli sem totiž náležitě evidováni, registrováni, zapsána byla jejich jména, data i rasový původ. Tato byrokratická pečlivost, podepřena podrobnými právními předpisy, se možná jeho vykonavatelům nejevila jako strašlivé zločiny, ale jen jako soupis administrativních úkonů. Nacistický režim miloval pořádek a pohrdal humanitou. A právě v tomto kontrastu se ukrývá jedno z nejtemnějších poučení, které nám toto místo předává: bezvadná forma není zárukou správného a spravedlivého obsahu. Pokud má pravidlo formu zákona, ještě to nutně neznamená, že musí být spravedlivé.

I zde, v Terezíně, se spravedlnost bránila. Bránila se desítkami drobných činů odporu i sounáležitostí. Bránila se činností umělců, kteří v Terezíně tvořili, i když věděli, že možná nepřežijí, aby své dílo viděli v míru. Bránila se drobnými projevy lidskosti a normálnosti. Jak píše Anna Hájková, pro celou civilizaci středoevropských Židů byl Terezín posledním zastavením na cestě k násilné smrti. Životy těchto lidí představují pozůstatky někdejšího světa a Terezín je posledním místem, v němž lze tento svět spatřit. Ani existence kulturního života a vzdělávání zde nedobrovolně umístěných lidí, využívaná nacisty k propagandě, však nezakryla, že byl místem hladu, nemoci, smrti a deportací.

Svět po roce 1945 nemohl být stejný, jako předtím. Ti, kteří porazili zlo, věnovali velké úsilí, aby se plameny genocidního bezpráví už nikdy nemohly rozhořet. Vznikly mezinárodní instituce, mezi nimi soudy, byly přijaty důležité dokumenty garantující, že společenství států nepřipustí

opakování hrůzných činů, byla zformulována mezinárodní pravidla definující zločiny proti lidskosti, vinící rozpoutání války a páchání zločinů povolání k odpovědnosti. Právo se pokusilo poučit z vlastního selhání. A v mnohém se to podařilo. V demokratické části světa své místo zaujaly ústavní soudy jako strážci a ochránci základních práv a svobod, vlády práva a demokratického uspořádání. Naše část Evropy se bohužel díky totalitní éře dočkala této změny až téměř o půlstoletí později.

Hodnoty jako právní stát, rovnost, lidská důstojnost, právo na život nebo svobodu považujeme dnes za samozřejmost. Ale hodnoty, které sdílíme, tu nebyly odjakživa a v budoucnu s námi být nemusí. Právo je živý organismus a závisí na institucích a lidech, kteří jej vytváří a používají – a také na občanech, kteří od svých institucí musí prosazování spravedlnosti vyžadovat. Pro každého, i toho posledního. Na občanech, kteří budou těmto institucím věřit a budou citliví na snahy je omezovat, ochočit si je nebo dokonce přímo ovládnout. Z nízkých a nečestných pohnutek. K usnadnění vládnutí, k použití vůči svým kritikům či v ochraně před vlastní odpovědností za nepoctivé jednání.

Dnešní doba bolestně připomíná svět před devadesáti lety. Stahující se mračna. Některé státy a jejich představitelé si uzurpují právo přepisovat historii, zneužívat nebo ignorovat mezinárodní právo a vydávat agresí za dobrodiní. Nikdy nebylo ve veřejném prostoru tolik vědomých lží vydávaných za pravdu a díky technologiím šířených všemi směry do všech koutů světa pod pochybným poukazem na svobodu projevu. Přesto namísto ohrazení slyšíme lhostejné mlčení. Kdykoliv jsou ovšem slova nesouhlasu nahrazena tichem, kdykoliv pohodlí zvítězí nad svědomím, ztratíme kus toho, co nám terezínské oběti odkázaly.

Lži jsou často přitažlivější, protože lhář předem ví, co si publikum přeje nebo co očekává a neváhá mu to slíbit. Hannah Arendtová už před více lety varovala před organizovaným systémem lží útočícím na fakta a historickou paměť. Někteří lidé už nevěří nikomu a ničemu, protože všechno je prý jinak. Ničí se schopnost lidí rozlišovat mezi pravdou a fikcí. Znovu tak může být nástup zla, autoritářství a totality usnadňován. Není to zprvu tak viditelné a nápadné.

Začíná to tichým praskáním a puklinami. Zatím malými a nenápadnými. To, co bylo pevné a stálé, se poznenáhlu drolí. Jistoty se mění v otazníky, máme pochyby o tom, jestli stále ještě platí to, na čem jsme se po druhé světové válce shodli. Zpochybňujeme instituce, u kterých bychom měli hledat ochranu, a relativizujeme práva, kterých se jednou můžeme sami dovolávat.

Zapomínáme, že to, co v minulosti začalo nebráněním zlu, pokračovalo selháním práva a institucí, skončilo ghety, koncentračními tábory a miliony mrtvých.

Proto je dobře, že se zde každý rok můžeme setkat. Abychom si připomněli, že pasivitou a pokrčením ramen zlo nezastavíme, ale povzbudíme. Že ústupky nevedou k míru, ale jen k větší chuti šířitele zla. Že snaha o ovládnutí veřejných institucí, byť odůvodňována potřebou efektivit jejich fungování, nebyla nikdy vedena veřejným zájmem o lepší službu občanům a ochranu jejich práv a svobod.

Řád, ve kterém už více než osmdesát let žijeme, je postaven na odmítání nacistické ideologie, nacistického práva a morálky. Je postaven na rovnosti, spravedlnosti a lidské důstojnosti; a také na institucích, které mají za úkol tyto hodnoty bránit. Tiché, nejprve sotva slyšitelné, praskání dnešní doby naznačuje, že rovnost, spravedlnost a lidská důstojnost někomu vadí.

Naslouchejme pozorně, uslyšíme-li za líbivými, hlasitě pronášenými výroky lhářů, které jednoduše nepoznáme podle dobových barev a symbolů jejich idolů, o nutnosti zavést pořádek a ochránit tak naše lidi a jen ty, ono tiché praskání odkrývající jejich skutečný záměr a věstící blížící se útok na základní hodnoty a instituce je chránící. To je rolí každého z nás, stejně jako nebýt lhostejní a být připraveni k jejich obraně.

Každé právo muselo být v minulosti vybojováno, instituce zřízeny a naplněny obsahem. Skutky a oběťmi konkrétních lidí. Právo a instituce se samy neubrání, mohou být zničeny. Skutky konkrétních lidí. Jde o to, abychom, poučení neblahými historickými zkušenostmi, nacházeli mezi sebou co nejméně ničitelů a lhostejných a co nejvíce odvážných ochránců. Z úcty k oběti milionů mrtvých v minulosti, kteří se pravdy a úcty nedočkali, a v odpovědnosti vůči našim blízkým a všem budoucím generacím.

Projev Michaely Vidlákové, přeživší terezínského ghetta

Dámy a pánové, dobrý den vám všem, kdo jste sem dnes přišli na tradiční vzpomínkovou tryznu. Jenže už tato první věta mne vede k zamyšlení: jaký má smysl, jednou ročně navštívit vzpomínkovou tryznu, chvíli snad i zavzpomínat – a mít za to, že tím je splněna naše lidská mravní povinnost. Snad odpovíte, že přicházíte nejen vzpomenout, ale hlavně připomenout, jaké hrůzy se tu tenkrát děly. Připomenout proto, aby se už nikdy opakovaly. To už zní líp, ale myslíte, že to pomůže? Sotva. Důležité je současně vysvětlit, co k tomu vedlo, aby se vůbec mohly stát – ale, pokud se to vše nemá opakovat, pak je hlavně nutno něco dělat. A ne jednou za



rok, ale stále a trvale a všichni. Nespoléhat, že to udělá někdo jiný. A dělat to včas.

Nemá smysl si dnes nalhávat, že se to už nemůže opakovat, že nacismus byl poražen – i to je přece to, co tu dnes také oslavujeme – vítězství nad nacisty, osvobození, konec holocaustu, konec války v Evropě. Ale svět se tou překonanou hrůzou bohužel nezlepšil, války pokračují, terorismus narůstá, nenávisť se šíří.

Já patřím mezi nejmladší pamětníky oné doby. Byla jsem maličké dítě, když mi okupace všemi možnými protizidovskými zákazy, příkazy a omezeními pokazila rané dětství, a bylo mi 6 let, když mě v r. 1942 s rodiči deportovali sem do Terezína, který se proměnil ve sběrný tábor, a jen díky několikanásobnému štěstí, souhře náhod, tátově prozíravosti a nevím, čemu všemu, jsem se tady před 81 lety – a dokonce s oběma rodiči – dočkala té šťastné chvíle osvobození.

Vzpomínám třeba na nástup do transportu v Praze, kde jsme na shromaždišti ve velikém baráku bez jakéhokoliv zařízení všelijak poskládání spali na zemi na slamnicích. Jak jsem pak s číslem zavěšeným na krku a s *ruksáčkem* na zádech šla vedle rodičů na nádraží, jak jsem byla na *ruksáček* pyšná – to jsem nechápala tu nesmírnou starost rodičů – přece nevěděli, zda nás od sebe neroztrhnou – a tak mi sbalili aspoň nejnütnější vybavení, s nímž bych si mohla v nouzi sama vystačit. A já si k tomu přibalila ještě svou milovanou hračku, loutku pejska, kterou mi táta vyrobil k 5. narozeninám v dřevařské dílně, kde pracoval poté, co ho jako Žida, ač špičkového odborníka na zpracování kožešin, vyhodili z práce. A právě tato hračka sehrála významnou roli pro naše přežití. Při registraci v Terezíně se otce zeptali, čím byl – rozhodovalo se totiž, zda je jeho práce potřebná v Terezíně, nebo zda bude zařazen s rodinou do transportu tzv. „na východ“. Táta po maličkém zaváhání, má-li se nahlásit jako kožešnický expert, raději se přihlásil coby řemeslník – dřevobráběč a předvedl své umění na mé hračce. A to byla naše záchrana – terezínský tábor měl právě velké zakázky pro tesaře, potřeboval takové řemeslníky – a tak z táty byl tesař, a tím jsme všichni 3 zůstali v Terezíně a dlouho nás to i chránilo před další deportací. Jaká maličkost někdy může rozhodnout o přežití!

Ubytování jsme sice byli rozděleně, ale měli jsme k sobě přístup, věděla jsem, že mne táta s mámou neopustili, a tak jsem celkem dobře snesla zařazení do dětského domova – a dnes při zpětném pohledu musím říci, že to pro mne byla velká škola života. Naučila jsem se žít v kolektivu. Poznala jsem hodnotu kamarádství – ale i to, že když člověk chce mít kamarády, tak musí sám *být* kamarád. Poznala jsem potřebu, ale i účelnost toho, někam patřit, ať už k partě nebo k pospolitosti. Jedinec získává oporu v ostatních – ale i on sám je oporou jiným. Ve hře i v životě. Nesmím fňukat – nechci být přece považována za slabocha. A mnohé další – šetřit, improvizovat, nedat se ochromit strachem, domýšlet, co se může stát, nečekat pasivně, jednat. A hlavně neztrácet naději, kterou dodávala ta kouzelná formule „Až bude po válce...“

Prodělala jsem v Terezíně mnoho těžkých nakažlivých nemocí, bez léků, jen s nejjednoduššími ošetrovatelskými

metodami. Rok jsem strávila na marodce, než jsem se taky, snad jen zázrakem, uzdravila. A znovu měla naše rodina štěstí, když nastaly velké transporty na podzim 1944. I tady zas jen štěstí v podobě prudké vichřice, která strhla střechu baráku, a tátova ochota přihlásit se dobrovolně do práce, aby tím pomohl kamarádovi, ho zachránilo před odjezdem do Osvětimi. A jeho zákaz mámě, která chtěla nás dvě dobrovolně přihlásit do transportu s ním, tu zadržel i nás.

Tady děti rychle dospívaly. Vnímala jsem tedy i smutné stránky tábora – hlad, zima, nepohodlí. Vždy znovu loučení s někým, koho mám ráda. Zklamání, že jsem tu už nenašla své milované prarodiče, které deportovali před námi. Pohled do smutných očí a vyhladovělých tváří starých lidí, kteří postávali u fronty na jídlo a oslovovali čekající: „Prosím vás, budete si brát svou polévku?“ A nejstrašnější pohled mého života – příjezd lidských trosk namačkaných v dobytčáku, zbytků z pochodu smrti. Oholené hlavy, kost a kůže, v hadrech, vyčerpaných. Terezínští vězni je vytahují z vagonu a táhnou do blízkých vrat kasáren... Ne, to není pohled pro oči osmiletého dítěte. Naštěstí nedlouho poté už nacisté prchají a přichází osvobozená armáda – a najednou je konec války. Konec všeho zla, jak jsme si tenkrát bláhově mysleli...

A tak se znovu ptám: „Mohlo by se to opakovat?“ Má odpověď zní: „Ano, mohlo.“ Vzpomeňme, i když není právě výročí, co se stalo 7. října 2023 v Izraeli – zuřivý teroristický útok Hamásu, po němž zůstalo mnoho set mrtvých, zohavených, umučených, za živa upálených mužů, žen i dětí, prostřílená miminka, odvláčení rukojmí, rozbité domy, vypálené sady. To byla jen ukázka, co by se mohlo dít dál, kdyby se Izrael nebránil. A nezačalo to 7. 10. 2023, to začalo dávno předtím, když EU léta posílala do pásma Gazy miliardy na „humanitární účely“, díky nimž mohl Hamás místo potřebných elektráren, odsolovacích stanic a vodáren postavit desítky kilometrů podzemních tunelů, nakoupit zbraně, postavit skladiště zbraní pod školami a nemocnicemi. Nikdo ve světě se nepozastavil nad tím, že denně létaly desítky, ba i stovky raket na Izrael. A když se napadený stát v sebeobraně pustil do války v pásmu Gazy, plně ovládaném agresivními teroristy (nerozpoznatelnými od civilistů), tak skoro celý svět začal Izrael obviňovat z vraždění civilistů. Vzpomeňme na 2. sv. válku, když na území Německa dopadaly bomby, mnoho německých civilistů zahynulo v troskách měst. To je dodnes běžná součást vedení války. To jen Izrael, když hodlal bombardovat určité domy, něčím spojené s Hamásem, tak obyvatele předem varoval, aby mohli domy včas opustit. Kdyby je Izrael nevaroval, tak by zahynuli. Takto přežili – ale stali se z nich bezdomovci, které svět lituje a nazývá jejich situaci genocidou. Izrael je prostě neustále poměřován jiným měřítkem než mnohé jiné státy.

Místo celosvětové solidarity s napadeným státem od té doby stoupá a sílí nejen antiizraelismus, ale i všeobecný antisemitismus. V západních demokraciích antisemité útočí na ty holocaustem zdecimované židovské menšiny, zatímco se místní evropská kultura a občanské dění často přizpůsobuje zcela nekompatibilním požadavkům cizích právních a náboženských norem.

Proto, i když po válce se zdálo, že svět je holocaustem naprosto šokován, bych si dnes netroufala tvrdit, že by se nemohl opakovat. Jsem jenom ráda, že žiji v této zemi, která má stále ještě smysl pro spravedlnost, a tak tu mohu vnímat politickou i občanskou podporu Státu Izrael, za niž jsem skutečně vděčná. A i když na sociálních sítích je dost protizidovských výpadů, i když i zde jsou nepřátelské názorové skupiny, v běžném životě tady většinou není antisemitismus zas až tak agresivní.

Myslíte, že tyto úvahy o současném dění nepatří k pietní vzpomínkové tryzně? Já myslím, že patří. Protože na základě vzpomínek na minulost je nutno jednat v současnosti. Jinak by se z toho stala opravdu jen víceméně zbytečná formalita.

To, že já jsem přežila holocaust, beru jako závazek trvale vystupovat proti antisemitismu a usilovat, aby se to již neopakovalo. Snažím se o to šířením osvěty mezi mládeží i dospělými u nás, v Německu, v Rakousku. Aby pochopili, jak iracionální je antisemitismus. Jak jsou Židé i Izrael na rozdíl od jiných národů neustále poměřováni nepravdivým, falešným metrem. To je to jediné, co ještě dokáží i ve svých téměř 90 letech dělat. A tak nemohu než i vás znovu požádat, abyste se přece jen pokusili nejen jednou za rok vzpomenout, ale trvale něco dělat, aby se svět konečně z minulosti poučil. Aby lidé mohli žít beze strachu, ve svobodě a v míru.



Wendy Holdenová: UČITEL Z OSVĚTIMI – Fredy Hirsch

Jmenoval jsem se Alfred Hirsch, ale přátelé mi říkali Fredy. Bylo mi dvacet osm let. Byl jsem učitel. Byl jsem snílek. Moc prosím, pamatujte si mé jméno. Už nezůstal naživu nikdo, kdo by mohl dosvědčit, jak a proč můj život vyhasl...

Fredy (Alfred) Hirsch (1916–1944), nadaný sportovec, učitel a člen židovského skautského hnutí, se narodil v Cáchách a ve 30. letech emigroval do Prahy, kde vedl sportovní klub židovské mládeže. V roce 1941 byl deportován do Terezína a poté do Osvětimi, kde pomohl založit dětský blok, v němž byly děti alespoň částečně chráněné před okolními hrůzami. Zemřel za nejasných okolností v březnu 1944.

Stalo se to v předvečer jedné z největších masových poprav československých občanů, kdy bylo v osvětimských plynových komorách zavražděno více než tři a půl tisíce lidí včetně dětí.

Poznámka autorky:

Toto je příběh pozoruhodné lidské bytosti, která pomohla osvětlit ty nejtemnější záležitosti holocaustu. Příběh je založen na důkladném historickém výzkumu. I když jsou některé scény a postavy vytvořeny z vypravěčských důvodů a pro oživení děje, časová osa událostí se věrně drží historických pramenů.

Ukázka z knihy:

Jednoho slunného odpoledne u bran Hagiboru se skřípěním brzd zastavilo nákladní auto plné německých vojáků. Děti se vyděšeně rozprchly, když se vojáci s namířenými puškami vhrnuli dovnitř. Seskočil jsem ze stolu, okamžitě identifikoval jejich vůdce a vystartoval za ním, jak tam stál s rozkročenýma nohama a na všechno dohlížel. „Co tady děláte?“ obořil jsem se na něj a krev se ve mně vařila. „Toto je jediné místo, kde se smíme zdržovat bez obav z obtěžování.“

Vysloužilý voják na mě vrhl užaslý pohled: ten mladý Žid tu před ním stojí bez bot, jen v tílku a šortkách.

„Prověřujeme podvrtné chování,“ oznámil svými přísnými rty.

„Mezi dětmi k ničemu takovému nedochází,“ odsekl jsem. „Toto je soukromý pozemek a my máme veškerá práva tu být. Jestliže vy nebo vaši muži uděláte ještě jeden krok, dopustíte se vážného diplomatického incidentu, který bude Radou starších nahlášen do Berlína jako přímé porušení našich privilegií.“

Důstojník podmračeně vstřebával význam mých slov. Díval se přes mi rameno na ubohé děti, jak se tisknou jedno ke druhému v rozbahněném poli, a rozmýšlel se.

„Vypadněte!“ zakřičel jsem a ukázal na bránu. „Nebo chcete, abych začal telefonovat?“

Zaváhal, zatímco jeho muži stáli kolem a čekali na povely. O krok před mým vztekem ustoupil, pokývl a koutkem úst mu zacukal úsměv. „Uvědomujete si, že tohle všechno je jen dočasné?“ ušklíbl se. Když jsem na to

nereagoval, zakřičel: „Jdeme!“ a máchl paží do vzduchu, načež jeho muži, celí zmatení, začali couvat zpátky k nákladňáku.

Všichni tajili dech, dokud neodezvěl zvuk motoru. Teprve pak jsem se otočil a děti se s výkřiky radosti vrhli ke mně. Míša křičel: „Třikrát sláva Fredy! Hip, hip, hurá!“

Na Hagiboru nás pak už nikdo neohrožoval a v čase, který jsme tam trávili, jsme mohli zapomenout, že žijeme ve smrtelném nebezpečí. Teprve v neděli večer, když jsem naposledy píslk na píšťalku, abych včas před zákazem vycházení oznámil konec aktivit, si děti vzpomněly. Pohled na jejich tváře, když se vydávaly na dlouhou cestu domů, byl bolestný. Bylo to, jako by za jejich štěstím spadla opona – i za tím mým.

Wendy Holdenová

(nar. 1961, známá také jako Taylor Holdenová) je britská novinářka a spisovatelka, která napsala přes třicet knih, z nichž se mnohé dostaly na přední místa mezinárodních bestsellerových žebříčků. Ve svých knihách si všímá především inspirativních osudů lidí, kteří často prošli těžkým životním obdobím, museli osvědčit osobní statečnost, nezměrnou houževnatost a překonat řadu překážek. Autorka do roku 1996 pracovala pro *London Daily Telegraph*, nyní je na volné noze a s manželem žije převážnou část roku v Suffolku v Anglii.

Wendy Holdenová:

Učitel z Osvětimi – Fredy Hirsch, přeložila Lenka Šverčíčová, vydává nakladatelství Brána, 408 stran, doporučená cena 499 Kč.



Vzpomínky na jarní část festivalu Věčná naděje

Jsou tu květnové svátky a já se tradičně chystám k přesunu z Prahy do letního působiště. Stěhování mě i tentokrát zmáhá. A tak jsem si uvařil bylinkový čaj, uvelebil se u okna v teple prvních slunečních paprsků a tu se z rádia ozvaly tóny Gershwinovy Rhapsody in Blue. Vybastily se mi přitom vzpomínky na příjemné chvíle, které jsem v uplynulém čtvrtroce prožil zásluhou festivalu Věčná naděje.

Festival Věčná naděje za dobu své existence přerostl z čistě koncertní přehlídky do multižánrové kulturní a společenské události. Z hlavního města se čas od času vydává do prostoru a v různé podobě navštěvuje i další místa. Zůstal však věrný svému poslání připomínat hrůzy holocaustu v naději, že je natrvalo nahradí svět bez násilí.

Na únorový zahajovací koncert jarní části festivalu jsme zamířili do Sukovy síně Rudolfa v Praze. Rakouský klavírista Gottlieb Wallisch, ve světě známý například unikátními nahrávkami všech Beethovenových klavírních koncertů na dobových nástrojích, uvedl skladby Weinbergera, Háby, Schulhoffa a Grosze. Další den pak v rámci festivalu uskutečnil pro několik studentů celodenní mistrovský kurz v prostorách Rakouského kulturního fóra.

Břežnový koncert Jana Petryka (tenor), Johanny Hanikové (klavír) a Ineo Quartetu na nás čekal v pražské Španělské synagoze v nezvykle slavnostní atmosféře. V jeho průběhu byl totiž vyhlášen vítěz 3. ročníku skladatelské soutěže. Letos sedmičlenná porota hodnotila 23 přihlášených prací z pěti zemí. Ocenění spojené s finančním příspěvkem získal Pavel Duda (*1999) za klavírní kompozici Světlo na konci vln. Absolvent Janáčkovy konzervatoře v Ostravě a pražské HAMU se věnuje mnoha hudebním stylům, posluchačsky i hráčsky přechází přes současnou vážnou hudbu, jazz, funk až k progresivnímu metalu.

Třetí, březnový koncert Písně „terezínských“ autorů a jejich současníků v podání pedagogů Konzervatoře Teplice, Petra Matuszeka (baryton) a Jiřího Knotte (klavír) jsme vyslechli v historickém sále Libeňského zámku v Praze. Koncert byl věnován dvěma libeňským rodákům, kteří prošli ve velmi mladém věku terezínským ghettem a letos si připomínáme jejich životní mezníky. Spisovatel Arnošt Lustig by se dožil sta let a historik

Erik Polák zemřel před třiceti roky. Jejich životním peripetiím je v rámci aktivit Nadačního fondu Hudba pro Věčnou naději a Nadačního fondu Arnošta Lustiga také věnována výstava „Chci žít tam, kde to mám rád“ ve Velkém mlýně, která potrvá do poloviny června.

Dubnovým koncertem nás hudebníci ze souboru Pavel Bořkovec Quartet potěšili skladbami Maurice Ravela, Emila Františka Buriana a Ericha Wolfganga Korngolda. Organizátorky nás pak překvapily tím, že koncert umístily do atraktivního prostředí Uhelného mlýna a kotelny v Libčicích nad Vltavou. Oba objekty jsou součástí bývalého areálu šroubáren, založených v roce 1872. Přestavby se ujal architekt Patrik Hoffman, jehož citlivá adaptace byla oceněna v roce 2013 cenou Grand Prix Architektů za ukázkovou rekonstrukci industriální stavby. Dnes objekty slouží jako kulturní, společenské a kreativní centrum.

Velké emoce nás ovládly v závěru jarní části festivalu při originálním singspielu, hudebně-divadelním žánru kombinujícím zpěv s mluveným slovem. Mendele Lohengrin skladatele Evgeniho Orkina a libretisty Martina Valdése-Staubera je inspirovaný povídkou Heinricha York-Steinera z roku 1898. Vznikl minulý rok jako projekt pro Jewish Chamber Orchestra Munich pod vedením Daniela Grossmanna. Příběh chudého muzikanta, který podlehnou kouzlu Wáagnerovy hudby, otevírá prostor nejen pro reflexi židovské zkušenosti v moderním světě, ale i pro obecnější přemýšlení o zkušenosti pohybu mezi odlišnými hudebními světy.

Pro dlouhodobé příznivce a členy Klubu podporovatelů pořádá festival Věčná naděje jako projev díky setkání se zajímavým tematickým zaměřením i mimo hudební sféru. Letos jsme se začátkem roku setkali v Brně, v expozicích Uměleckopřemyslového muzea, součástí Moravské galerie. V sedmi výstavních sálech jsme obdivovali oděvní tvorbu mezinárodně uznávané výtvarnice a módní návrhářky Liběny Rochové, profesorky na pražské UMPRUM. Sama autorka nás provedla výstavou více než 130 modelů, desítek šperků, doplňků i unikátních archivních materiálů.

Také ostatní aktivity spojené s festivalem Věčná naděje dokazují, že jeho výkonná ředitelka Irma Mrázková, dramaturgyně Kristina Vocetková a produkční Šárka Vlnasová věnují pod vedením členky správní rady Nadačního fondu Hudba pro Věčnou naději Martiny Jankovské velkou pozornost příznivcům, abonentům i sponzorům festivalu. Pečlivě a s předstihem pro ně připravují informace na webových stránkách, vydávají kvalitní programový katalog a rozesílají jim interní newsletter. Stranou nezůstávají ani sociální sítě.



Nově se mezi „nehudebními“ zajímavostmi objevují i příběhy osobností, které se váží nejen k Terezínu, době války a šoa, ale i jiné pozoruhodné příběhy. Jeden z nejnovějších příběhů je věnován Georgi Thomasu Drostovi, krajanovi českého původu z Brna, který dnes žije v Chicagu a jehož předci byli za druhé světové války internováni v terezínském ghettu. Na rozdíl od Georgových rodičů neměli to štěstí a zahynuli. George se připojil do Klubu podporovatelů našeho festivalu.

Z výše uvedeného je zřejmé, proč se těšíme na další zajímavé zážitky v podzimní části festivalu Věčná naděje. Ta začíná

společným projektem britské židovské zpěvačky a multiinstrumentalistky Any Silvery a palestinského hráče na oud a zpěváka Saieda Silbaka Songs We Carry. Sejdeme se tedy po prázdninách 26. 9. 2026 v 19:00 v Jazz Docku na smíchovské náplavce Janáčkova nábřeží v Praze.

Následovat pak bude vystoupení mladé hobojistky Štěpánky Andělové v kostele sv. Vavřince dne 25. listopadu.

Budeme se těšit na setkání.

*Vzpomínal Mgr. Svatopluk Jedlička,
foto David Peltan*

Představují se organizace přidružené k FŽO

Česká unie židovské mládeže

Česká unie židovské mládeže (ČUŽM) je přidruženou organizací Federace židovských obcí v ČR, která propojuje mladé lidi s židovskými kořeny po celé republice. Naše unie tvoří prostor pro novou generaci, kde se tradice potkávají s moderním životním stylem a kde se snažíme o rozvoj židovské identity v neformálním a přátelském prostředí.

Součástí naší činnosti je pořádání náboženských událostí a společné slavení svátků. Pravidelně organizujeme šabatony, které jsou pro nás příležitostí k setkání, společné modlitbě i diskusím. Tyto akce nám umožňují prožívat židovství aktivně a v kolektivu vrstevníků, ať už se jedná o oslavy Chanuky, Purimu nebo společné šabatové večere.

Důležitým pilířem naší práce je vzdělávání. Pořádáme semináře v různých městech po celé České republice, jako byl například ten nedávný v Mikulově. Tyto výjezdní akce slouží k prohlubování znalostí o naší historii a kultuře,

ale také k budování nových přátelství mezi mladými lidmi z různých koutů země.

Kromě vzdělávání a náboženského života klademe velký důraz na úctu k odkazu předků a na dobrovolnickou činnost. Pravidelně vyjíždíme na brigády zaměřené na úklid židovských hřbitovů a péči o památky. Naposledy jsme takto společně pracovali na údržbě hřbitova v Mladé Boleslavi.

Naším cílem je, aby židovská komunita v roce 2026 i v dalších letech zůstala živá a plná energie. ČUŽM nabízí mladým lidem možnost zapojit se do komunitního dění, získat nové zkušenosti a aktivně se podílet na udržování kontinuity židovského života v naší zemi. Jsme otevřenou organizací, která si váží své historie a zároveň se s nadšením dívá do budoucnosti.

Eliáš Rosenbaum, předseda



Ec chajim

Ec chajim, což v překladu znamená „Strom života“, je dynamická a rychle rostoucí židovská komunita působící v Praze. Sdružuje židovské osoby i jejich rodinné příslušníky a hlásí se k progresivnímu (reformnímu, liberálnímu) směru judaismu. Komunita je řádným členem Světové unie progresivního judaismu (WUPJ) a Evropské unie progresivního judaismu (EUPJ).

Naším cílem je vytvářet otevřený a inspirativní prostor pro současný židovský život. Usilujeme o to, aby se v komunitě mohli setkávat lidé různých generací, životních zkušeností i úrovně náboženské praxe. Důležitá je pro nás vzájemná úcta, aktivní zapojení členů a možnost společně hledat smysl židovské tradice v dnešním světě.

Pravidelně pořádáme šabatové a sváteční bohoslužby, studijní programy, kulturní a vzdělávací akce i setkání pro rodiny s dětmi. Součástí života komunity jsou také přednášky, diskuse a připomínání židovských tradic, historie a hodnot. Vedle duchovního rozměru klademe důraz také na budování přátelského komunitního prostředí a mezigeneračních vztahů.

Významným momentem pro naši komunitu bylo získání svítku Tóry do dlouhodobé zápůjčky, které symbolicky podpořilo další rozvoj náboženského a komunitního života Ec chajim. Tento krok pro nás představoval nejen posílení duchovní kontinuity, ale také potvrzení, že progresivní judaismus má své pevné místo i v současném českém židovském prostředí.

Velkou ctí pro komunitu bylo také zapojení do projektu předání českého svítka Tóry Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, kde dnes slouží jako symbol historické paměti, odpovědnosti a kontinuity židovského života v českých zemích.

Ec chajim aktivně spolupracuje s partnerskými organizacemi v České republice i v zahraničí a podílí se na rozvoji progresivního judaismu v českém prostředí. Věříme, že židovská tradice může být živou a otevřenou součástí současné společnosti a že komunita má být místem setkávání, vzdělávání, solidarity a vzájemné podpory.

Anna Nosková, předsedkyně

**Výtvarné práce studentů oceněné v XXIX. ročníku
soutěže Památníku Tereziín – Memoriálu Hany Greenfieldové na téma: Nikdy více**



**Daniela Suchá: Navždy tě budeme chránit, kolorovaný linoryt, 12 let,
ZUŠ Postoloprty (2. kategorie, cena Erika Poláka)**



Jana Čížková: Myslíš, že se rodiče vrátí, kombinovaná technika, 12 let, ZUŠ Postoloprty (2. kategorie, 7. místo)



Jan Reisinger: Vše zlé jednou skončí, kolorovaný linoryt, 16 let, ZUŠ Marie Podvalové, Praha 9 (3. kategorie, 8. místo)

Svědectví, které mělo varovat svět

Před 20 lety 27. března 2006 zemřel Rudolf Vrba, svědek masového vraždění v Osvětimi, jehož varování svět přijal pozdě.

Narodil se 11. září 1924 jako Walter Rosenberg ve slovenských Topolčanech do židovské rodiny. Byl nadaným studentem, ale ani ne jako osmnáctiletý byl v důsledku protizidovských zákonů Slovenského štátu deportován do vyhlazovacího tábora v Osvětimi-Březince. Zde prošel několika pracovními komandy, mimo jiné tím, které třídilo věci zavražděných – a nad hromadami oblečení, kufrů a osobních předmětů si začal uvědomovat rozsah a systematickosti vraždění. Příjezdy transportů, selekce, fungování plynových komor a krematorií pro něj postupně dostaly konkrétní a děsivý smysl. Byl svědkem, jak dokonale organizovaný systém proměňuje lidi v čísla – a čísla v popel.

Počátkem dubna 1944 se Rudolf Vrba spolu se spoluvězněm Alfrédem Wetzlerem ukryl ve dřevníku za hranicí tábora. Tři dny zde vyčkávali a po vyčerpávajícím pochodu dorazili na Slovensko, kde představitelům ilegální židovské organizace tzv. Pracovní skupiny nadiktovali podrobnou zprávu o hrůzách Osvětimi. Informace byly následně předány židovským představitelům v Maďarsku, do Švýcarska, Vatikánu i spojeneckým vládám a dostaly se i do mezinárodního tisku.

Pro statisíce budoucích obětí však reakce přišla pozdě. Rudolf Vrba to později shrnul ostře: „Ti, kteří věděli, nejednali. To je na tom nejtěžší pochopit.“

Po válce žil v Praze, vystudoval chemii a pracoval jako vědec. Roku 1958 mu bylo povoleno vystěhovat se do Izraele, později působil ve Velké Británii a Kanadě. A zde v roce 1963 vydal své svědectví v knize „Utekl jsem z Osvětimi“. Jeho válečné vzpomínky zazněly neméně silně v legendárním filmu „Šoa“ Clauda Lanzmanna z roku 1985 a v něm otevřeně přiznal: „Cítil jsem vinu, že jsem naživu, zatímco ostatní ne.“ A současně pojmenoval lidský sklon k popírání: „Lidé raději uvěří uklidňující lži než nesnesitelné pravdě.“

Právě díky mezinárodnímu ohlasu své knihy, která vyšla i česky, a filmu „Šoa“ zůstal Rudolf Vrba zapsán v mediální paměti, zatímco jeho spoluuprchlík Alfréd Wetzler, který po válce zůstal v Československu a publikoval převážně slovensky, takový prostor nedostal.

Rudolf Vrba však nikdy neusiloval o věhlas. Tak i knihu „Utekl jsem z Osvětimi“ končí větou, která přesahuje jeho vlastní příběh: „Je zlem poddat se aktivně nebo pasivně zlu jako jeho nástroj, jeho pozorovatel nebo jeho oběť.“

Rudolf Vrba zemřel před 20 lety. Jeho život zůstává dodnes naléhavou připomínkou odvahy svědčit nehledě na osobní riziko, ale neméně připomínkou odpovědnosti těch, kdo svědectví přijímají.

Pravda má smysl jen tehdy, když ji někdo vysloví – a když se najdou ti, kdo jsou ochotni ji slyšet.

100 let od narození význačného historika holokaustu Jehudy Bauera

Z Čech a Moravy pocházela řada židovských akademiků, kteří po emigraci významně spoluvytvářeli izraelské, ale mnohdy i světové univerzitní prostředí. K takovým patřil i Jehuda Bauer.

Narodil se v Praze 6. dubna 1926. Nebylo mu ani třináct let, když spolu s rodiči unikl jen o pověstný vlásek německé okupaci. V osudný den 15. března 1939 byl vlak, kterým prchali, zadržen v již německou armádou obsazené Ostřavě. „Byl tam český výpravčí s plácačkou a zvedl zelenou,“ vzpomínal Jehuda Bauer. „Vlak se dal do pohybu a zastavil o několik set metrů později už za hranicí Polska.“

S rodiči, přesvědčenými stoupenci sionismu, odtud odjel přes Rumunsko do tehdejší britské mandátní Palestiny. Zde vystudoval střední školu, po válce studoval na univerzitě ve velšském Cardiffu, když mezitím během války o izraelskou nezávislost v roce 1948 studium přerušil a zúčastnil se bojů.

Dvojitá osobní zkušenost s nepřátelstvím vůči Židům ovlivnila celoživotní výzkum Jehudy Bauera o genocidě, holocaustu a antisemitismu. Od roku 1960 působil na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, později Akademii věd, přednášel a odborně publikoval doma i v zahraničí. Hovořil osmi jazyky včetně češtiny, kterou nikdy nezapomněl, vydal na 40 knih, jeho texty a vystoupení inspirovaly akademickou debatu.

Současně se zabýval i výukou o antisemitismu a holocaustu, a to i kriticky. „Nelze /.../ učit jen o vraždění, vždy je potřeba kontext,“ řekl při jedné ze svých návštěv Prahy, do níž se po listopadu 1989 opakovaně vracel. „Podle mého názoru je to možné až s žáky staršími čtrnácti let. /.../ Učit malé děti o holocaustu může mít opačný efekt.“

Česky od Jehudy Bauera vyšly „Úvahy o holocaustu“, do nichž zařadil i své vystoupení v německém Bundestagu v lednu 1998. „Možná, že bychom měli k biblickému Desateru přidat další tři /příkázání/,“ řekl zde: „Ty, tvé děti a děti tvých dětí nebudete pachatelé /.../. Za žádných okolností nedovolíte stát se oběťmi /.../. Nikdy nebudete pasivně přihlížet hromadnému vraždění /.../.“

Burcující slova Jehudy Bauera neztratila na své naléhavosti stejně jako čas neubral na jeho odborném přínosu. V dnešní době, kdy se genocida a holocaust mnohdy staly jen verbálními trumfy v politických a novinářských pŕtčkách, se Bauerova precizní analýza historika stává i obranou proti účelovému zkreslování těchto tragikou zatížených pojmů.

On sám se již k tomuto dnes aktuálnímu tématu nevyslovil – zemřel v Jeruzalémě 18. října 2024 ve věku 98 let. Již o 9 let dříve obdržel cenu Gratias agit českého ministerstva zahraničí za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí.

Texty Lea Pavláta byly odvysílány v Českém rozhlase v pořadu Šalom alejchem (29. 3. k 20 letům od úmrtí Rudolfa Vrby a 5. 4. ke 100. výročí narození Jehudy Bauera).

INFORMACE – VZKAZY – VÝZVY – PROSBY

Revitalizace budovy bývalého nádraží pokračuje

Podzimním obdobím se stavba postupně posouvá do další, čitelnější a pro celý projekt možná nejzajímavější fáze. Dosavadní práce se soustředily především na vyklízení a zakládání stavby. Byly realizovány piloty a záporové pažení, probíhaly výkopy a betonáž základů přístaveb a pokládaly se inženýrské sítě. Současně pokračovala realizace svislých konstrukcí i navazujících betonáž stropních desek. Uvnitř objektu proběhlo odstranění nenosných příček, podlah, střechy i části krovu a štítových stěn. Následovat bude etapa, kdy se začne formovat nadzemní podoba budovy. Budou také pokračovat navazující práce na technické infrastruktuře, včetně realizace kanalizační přípojky, která si dočasně vyžádá zásah do části před prostorem budovy.

Konverze bývalého nádraží, poznamenaného řadou pozdějších úprav a vrstev, na současné Centrum paměti a dialogu Bubny je citlivý proces, který vyžaduje pečlivý postup a průběžné přizpůsobování skutečnému stavu objektu, odkrývanému až v průběhu realizace. V návaznosti na nově odhalený stav některých konstrukcí se průběžně upřesňují i dílčí technická řešení. Fragmenty minulosti byly šetrně demontovány, uschovány k restaurování a připraveny pro zpětné osazení. Důraz klademe na udržitelnost a přístupnost. Současně také připravujeme budoucí náplň domu tak, aby stavební řešení od začátku odpovídalo tomu, co se zde má odehrávat – od stálé expozice a dočasných výstav přes site-specific instalace až po vzdělávací, diskusní a další živý program.

Z dubnového Newsletteru CpdB



Návrat ke kořenům: nový formát židovského vzdělávání

Limmud vznikl v roce 1980 ve Velké Británii jako menší konference pro židovské pedagogy, ale postupně se rozrostl v mezinárodní festival komunitního vzdělávání. Dnes se podobné akce konají v mnoha zemích světa. Od roku 2008 existuje Limmud také v České republice a jako jedna z největších komunitních akcí každoročně přispívá k rozvoji židovského života.

Nový koncept vychází z inspirace myšlenkou Lehrhausu, vzdělávací instituce založené filozofem Franzem Rosenzweigem v roce 1920. Stejně jako tehdejší Lehrhaus má i Limmud Praha vytvářet prostor pro dialog, studium textů, filozofie i kultury, a to pro široké spektrum účastníků bez ohledu na jejich náboženské zázemí nebo úroveň znalostí. Součástí je také diskusní program pro veřejnost.

Na organizaci Limmudu Praha se podílí Federace židovských obcí v ČR, Centrum paměti a dialogu Bubny a Židovská obec v Praze. Partnery akce jsou Lauderovy školy, Židovské muzeum v Praze, Ec chajim a Hotel Rott. Limmud Praha se koná za finanční podpory Židovské obce v Praze a Nadačního fondu obětím holocaustu.

Z květnového Newsletteru CpdB



Dopis, který udělal radost

Dobrý den, milý předsedo TI, už jsem myslela, že jsem s povídáním pro děti skončila. Musím říci, že mne to mrzelo, ale ozvalo se Muzeum Romů a Sinthů z Hodonína s dvěma návrhy na besedu, takže budu ještě nějakou dobu k užítku.

Také ti děkuji za reportáž ze Slovenského domu (TI č. 130) a vyřizuji uznání od bratrů Muránských. Od Jozefa, ředitele školy v Raslavicích a laureáta ceny, a Martina, velvyslance SR v České republice.

S upřímným pozdravem a přáním dobrého zdraví.

Eva Benešová



Jednání o rozdělení příspěvku FŽO přidruženým organizacím

Dne 6. května 2026 se sešli zástupci přidružených organizací (dále PO), aby se dohodli, jak si rozdělí dar, který jim přidělila FŽO z daru ŽMP pro r. 2026. Zúčastnil jsem se za Tereziňskou iniciativu.

Ve FŽO je v současné době celkem 11 PO. Klíč pro rozdělování daru mezi PO v minulých letech vznikl kdysi a kritéria dělení daru již nejsou známa. Spravedlivě srovnávat jednotlivé spolky a jejich činnost vždy skončilo neúspěchem, a i tentokrát bylo zjevné, že i přes naprostý vzájemný respekt všech zástupců PO nějaký klíč k rozdělení daru nebude nalezen.

Tajemník FŽO Michael Pelíšek, který jednání vedl, nabídl několik variant, jak dar rozdělit.

V diskuzi se zástupci některých PO vyjádřili ke své činnosti.

Seznámil jsem přítomné s tím, že Tereziňská iniciativa především finančně zajišťuje zájezdy žáků a studentů českých škol do Tereziína a že vydáváme časopis, primárně určený členům TI, avšak nikoliv pouze jim.

V rámci diskuze zástupce PO Bejt Praha po nabídce snížení svého podílu ve prospěch ČŽMU byla přijata varianta, ve které bylo přihlédnuto k vyúčtování daru za rok 2025. V této variantě bylo navrženo rozdělení 3 000 Kč navíc každé přidružené.

Po tomto návrhu se přihlásila zástupkyně Spolku židovských odbojářů a vojáků paní Bedřiška Kopoldová, která se tohoto přídavku ve výši 3 000 Kč zřekla ve prospěch Tereziňské iniciativy. K jejímu rozhodnutí se přidali i zástupci PO Hakoach, Hidden Child a Bejt Praha.

Byl jsem velmi potěšen faktem, že o naší činnosti jsou ostatní informováni, že ji považují za důležitou a že se dokonce dokážou vzdát části financí ve prospěch TI.

Celé jednání bylo, přestože šlo o peníze, vysoce korektní, vedené v přátelské atmosféře.

Rudolf Černík

Výtvarné práce studentů oceněné v XXIX. ročníku soutěže Památníku Terezín – Memoriálu Hany Greenfieldové na téma: Nikdy více



Ondřej Suchý: Pošlete zprávu, válka skončila, plastika, 9 let, ZUŠ Postoloprty (1. kategorie, 4. místo)

**Tereziánská
iniciativa**

Vydává Tereziánská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 601 122 818, e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz.
Redakční rada: Olga Kolárová, Michal Stránský.

Bankovní účet: v CZK: 59433011/0100.
Číslo 132 vyšlo v květnu 2026.

MK ČR E 10779